

Československo-vatikánská jednání ohledně působení řeholní kongregace redemptoristů v českobudějovické diecézi ve 20. letech 20. století

Marek Šmíd

Předkládaná studie se zabývá působením Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele v českobudějovické diecézi ve 20. letech 20. století, kdy se v mladé Československé republice ocitla ve zcela nových podmínkách. Na základě přání československé strany rozhodl papež Benedikt XV. krátce po roce 1918, že bude redemptoristická kolej v Českých Budějovicích připojena k pražské provincii a ze zbývajících tří německých v republice vytvořena zvláštní viceprovincie, podřízena generálnímu představenému řádu v Římě.

Studie analyzuje nejen pozadí tohoto významného rozhodnutí, které přineslo značné napětí mezi českou a německou stranou i ovlivnilo představy zástupců Svatého stolce o náboženských poměrech v Československu, ale rovněž důsledky pro život náboženské komunity v Českých Budějovicích, a to až do poloviny 20. let. Celý spor představuje jeden z diplomatických konfliktů v československo-vatikánských vztazích v období mezi dvěma světovými válkami. Třebaže by bylo zajímavé porovnat tuto dobovou kauzu s problémy jiných řeholních společenství, které byly též komplikované a vleklé, omezený prostor této studie to bohužel neumožňuje.

Odborný text vychází z početné pramenné základny, zejména z fondů Archivu Ministerstva zahraničních věcí ČR v Praze, Archivu redemptoristů na Svaté Hoře, Národního archivu v Praze, Archivu Generale Historicum Congregation v Římě či Historického archivu státního sekretariátu Svatého stolce ve Vatikánu, stejně jako vydaných edic, např. diplomatického deníku československého vyslance u Svatého stolce Kamila Krofty, které autor konfrontuje s nepočetnou literaturou, jež zaznamenává působení redemptoristů v českobudějovické diecézi do širšího politicko-náboženského kontextu doby.

1. REDEMPTORISTÉ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Řeholní život na jihu Čech byl tradičně bohatý. V českobudějovické diecézi působili ve sledovaném období cisterciáci s klášteřem ve Vyšším Brodě, augustiniáni s klášteřem v Domažlicích, servité s klášteřem v Nových Hradech, minorité s klášteřem v Českém Krumlově, františkáni s klášteři v Bechyni a Jindřichově Hradci, kapucíni s klášteři v Sušici a v Horšovském Týnu, dominikáni s klášteřem v Třeboni, premonstráti s klášteři v Milevsku, Frymburku či Světlíku, johanité v klášteři ve Strakončích či Radomyšli, redemptoristé s klášteři v Českých Budějovicích či Libějovicích a další. Ženské církevní řády byly též početné, kdy zde působily např. premonstrátky, Anglické Panny, školské sestry, františkánky, sestry Nejsvětější svátosti atd. Zatímco mužské kongregace se věnovaly především pořádání lidových misí, exerciciím, kázáním, péči o poutní místa a činnosti v duchovní správě, ženské církevní řády se zabývaly převážně školskou a charitativní činností. Na území diecéze působilo přibližně osm set řeholníků a řeholnic.¹

Kongregaci Nejsvětějšího Vykupitele (redemptoristé) založil sv. Alfons z Liguori v roce 1732. Její myšlenky a zásady přenesl do Vídně moravský redemptorista Klement Maria Hofbauer-Dvořák o téměř devadesát let později. Smyslem kongregace bylo pečovat o mravní podporu a duchovní vedení opuštěných sociálních skupin, jinými slovy následovat Ježíše Krista, hlásat Boží slovo chudým a žít podle evangelijních rad chudoby, čistoty a poslušnosti, což redemptoristé realizovali především prostřednictvím lidových misí, především na venkově a později ve městech. Do českých zemí přišli její řeholníci o tři desetiletí později, v 50. letech 19. století. Svůj první dům založili v Koclířově u Svitav na Moravě v roce 1849.² V roce 1856 přišli redemptoristé do Prahy, o pět let později převzali Svatou Horu u Příbrami, jedno z nejvýznamnějších poutních míst v českých zemích, a v roce 1885 dorazili – na přání českobudějov-

¹ Státní oblastní archiv v Třeboni, pobočka České Budějovice, fond Biskupský archiv, karton 1665; Bohumil ZLÁMAL, *Příručka českých církevních dějin. Doba československého katolicismu (1918–1949)*, VII., Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010, s. 310–311.

² V roce 1899 jej přenechali františkánkám a postavili si nový klášter s kostelem sv. Josefa ve Svitavách.

vického biskupa hraběte Františka de Paula Schönborna – do Českých Budějovic.³

Lidovými misii a důrazem na náboženskou obrodu, s vytríbenými kázáními i ochotou zpovídat, si brzy mezi českými katolíky získali značnou popularitu a stali se rychle jedním z nejpočetnějších řádů v českých zemích. Do roku 1900 uspořádali v českobudějovické diecézi více než 300 misí a renovací lidových misí ve farnostech. Co se organizace jejich řádu týká, jejich kláštery netvořily do konce 19. století zvláštní českou provincii, ale náležely pod správu vídeňského provinciála. V roce 1901 byla založena pražská provincie, z níž se vyčlenilo sedm převážně českých klášterů.⁴

Na počátku existence první Československé republiky, na podzim 1918, se provincie redemptoristů ocitla v nových životních podmínkách demokratické republiky. V Čechách a na Moravě disponovala jedenácti kolejemi. Sedm z nich, jak jsme uvedli výše, spadalo pod pražskou provincii⁵ a čtyři smíšené, výlučně s německými řeholníky, patřily k vídeňské provincii. České Budějovice s českými i německými řeholníky patřily vedle Filipsdorfu/Filipova, Muttergottesbergu/Hory Matky Boží u Králík a Svitav do poslední zmíněné kategorie. Na jihu Čech přispívali redemptoristé k duchovní obrodě diecéze. V 90. letech 19. století byla jejich rezidence při klášterním kostele Obětování Panny Marie dokonce povýšena na kolej.⁶

³ Jaroslav KADLEC, *Českobudějovická diecéze, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna*, 1995, s. 36. Pro působení redemptoristů v českých zemích před rokem 1918 podrobněji např. Kristina KAISEROVÁ – Marie MACKOVÁ, „Redemptoristé v habsburské monarchii,“ in *Variety české religiozity v „dlouhém“ 19. století (1780–1918)*, ed. Zdeněk R. Nešpor – Kristina Kaiserová, Ústí nad Labem: Albis International, 2010, s. 201–211; Kristina KAISEROVÁ – Marie MACKOVÁ, „Lidové misie redemptoristů v českých zemích 19. století,“ in *Christianizace českých zemí ve středoevropské perspektivě*, ed. Jiří Hanus, Brno: Matice moravská, 2011, s. 248–267; Kristina KAISEROVÁ – Marie MACKOVÁ, *Dějiny rakouské provincie redemptoristů. Se zaměřením na domy v oblastech českých Němců*, Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2019.

⁴ ZLÁMAL, *Příručka církevních dějin*, s. 92, 160, 169; Jaroslav KADLEC, *Přehled českých církevních dějin*, II., Praha: Zvon, 1991, s. 225. Co se týká odborné terminologie, jež by přísně rozlišovala mezi rezidencí, kolejí či klášterem, ta není u redemptoristů jednotná. Často se tato slova používají jako synonyma či převažuje termín *klášter* či *monastier*.

⁵ Teprve v roce 1901 vznikla samostatná česká provincie redemptoristů.

⁶ AA. EE. SS., *Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari*, Austria-Ungheria, III periodo, fascicolo 569, ff. 37–38; ZLÁMAL, *Příručka církevních dějin*, s. 92.

2. V NOVÝCH POMĚRECH ČESKOSLOVENSKA

Dne 28. října 1918 se zrodilo samostatné Československo. Již na počátku prosince téhož roku požádali českobudějovičtí katolíci představitelé Revolučnímu Národnímu shromáždění, aby kostel Obětování Panny Marie s klášteřem, který býval středem náboženského života ve městě, přešel pod správu pražské provincie redemptoristů. Jako důvod uvedli jak svoji nespokojenost s dosavadní německou správou kostela (náboženské motivy), tak změněnými politickými poměry po říjnu 1918 (národnostní motivy). Vídeňská provincie s ohledem na péči o české i německé věřící, která trvala od roku 1885, tuto žádost označila za bezpředmětnou. Proto byla v březnu následujícího roku podána další žádost, o níž bylo rovněž zpraveno českobudějovické biskupství, které současně informovalo vídeňského provinciála Aloise Klametha. Hlavním argumentem české strany bylo tvrzení, že většinu věřících na jihu Čech tvoří Češi, kteří žádají, aby kostel v českém městě, navštěvovaný nejvíce Čechy, byl spravován českými kněžími, jež jsou taktéž schopni duchovně pečovat i o místní Němce. Toto stanovisko sdílel rovněž konzultor pražského provinciála redemptoristů František Schroller.⁷

Reakce německé strany, která argumentovala tvrzením, že kostel byl původně postaven pro německé obyvatelstvo, odpovídala postoji Němců k mladému československému státu.⁸ Německé obyvatelstvo, žijící převážně v pohraničí českých zemí, nový stát odmítalo. Němečtí poslanci ve Vídni se proto v říjnu a listopadu 1918 vyslovili pro připojení čtyř provincií v českém pohraničí (severočeský Deutschböhmen, severomoravský a slezský Sudetenland, jihomoravský Deutschsüdmähren a jihočeský Böhmerwaldgau) k Německému Rakousku, k němuž chtěli připojit i některá vnitrozemská města (Brno, Olomouc, Jihlavu). Národní výbor však vyhlášené provincie neuznal a požadoval jejich podřízení centrální moci nového československého státu v Praze, za což jim sliboval široké demokratické svobody. Po ztroskotání jednání se sudeto-

⁷ Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond České Budějovice, Mezírka 4. 7. 1919. František Schroller (1867–1941), český redemptorista. Po maturitě na gymnáziu vstoupil do Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. V roce 1891 byl vysvěcen na kněze. Než se stal zповědlníkem pražského arcibiskupa Pavla Huyna a přesídlil načas do Prahy, působil ve Vídni a v Brně. Ve 20. letech působil opět v Brně a Moravské Ostravě. Zemřel v Brně v roce 1941.

⁸ Archivum Generale Historicum Congregation, Provincia Praga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Murray Benediktu XV. bez datace.

německými politiky, kdy se vláda provincie Deutschböhmen dokonce obrátila se stížností na amerického prezidenta Thomase Woodrowa Wilsona, se českoslovenští političtí představitelé rozhodli obsadit pohraničí vojensky. Podařilo se jim to do poloviny prosince 1918 téměř bez odporu, poněvadž Němci byli unaveni právě skončenou válkou válkou a špatnou sociální situací. Výsledky územní celistvosti republiky potvrdila Pařížská mírová konference v letech 1919–1920.⁹

Československý ordinariát podpořil v roce 1919 stanovisko českých věřících diecéze, nicméně prohlásil, že nechce katolíky německé národnosti v jejich náboženských potřebách omezovat, ale rozhodně počítá s jejich duchovním zabezpečením v německém jazyce. Uvedl, že přesun redemptoristické koleje pod správu pražské provincie by současně mohl zabránit jejímu zrušení, kdyby byly kláštery s vrchní správou v cizině zrušeny, jak se na začátku první Československé republiky v socialistických politických kruzích uvažovalo.¹⁰

Když se však nic nedělo, převzala iniciativu česká katolická hierarchie v čele s pražským arcibiskupem Františkem Kordačem,¹¹ která za podpory apoštolského nuncia v Praze Clementa Micary¹² požádala generálního

⁹ *Státní politika vůči německé menšině v období konsolidace politické moci v Československu v letech 1918–1920*, ed. Josef Harna – Jaroslav Šebek, Praha: Historický ústav, 2002, s. 28–30.

¹⁰ Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond České Budějovice, Přehled aktů v záležitosti Buděj.

¹¹ František Kordač (1852–1934), církevní hodnostář, univerzitní profesor a politik. Po vysvěcení na kněze v Římě v roce 1878 působil v duchovní správě v severních Čechách. V letech 1889–1905 byl rektorem kněžského semináře v Litoměřicích a od roku 1905 profesorem Teologické fakulty v Praze. Po vzniku Československé republiky byl v září 1919 jmenován pražským arcibiskupem. Výrazně vystupoval proti reformnímu proudu českých kněží a vzniklé Církvi československé. Pro osobní neshody s apoštolským nunciem v Praze P. Ciriaci na svůj post v roce 1931 rezignoval a stáhl se do ústraní. F. Kordač patří mezi nejvýraznější osobnosti moderních církevních dějin. Zemřel v Praze v roce 1934.

¹² Clemente Micara (1879–1965), italský církevní hodnostář a diplomat. Po vysvěcení na kněze v roce 1902 vstoupil do služeb římské kurie a stal se diplomatem. V roce 1915 byl jmenován sekretářem apoštolské nunciatury v Belgii, o rok později ve Vídni. Dne 7. května 1920 se stal prvním apoštolským nunciem v Československu a titulárním arcibiskupem apamejským. V roce 1923 jej na tomto postu vystřídal Francesco Marmaggi a C. Micara byl jmenován apoštolským nunciem v Bruselu a internunciem v Lucemburku, kde setrval až do roku 1946. V roce 1946 byl kreován kardinálem. Zemřel v Římě v roce 1965.

představeného redemptoristů Patricka Murray¹³ v lednu 1920 o připojení čtyř smíšených domů k pražské provincii. Tím by došlo k podřízení všech redemptoristických kolejí v Československu pražskému provinciálovi, avšak němečtí členové řádu to odmítli. Kordačova slova podpořil svým listem z dubna 1920 rovněž nový českobudějovický biskup Šimon Bárta.¹⁴ Kromě redemptoristů existovaly podobné problémy i u dalších řeholních společenství, kdy československá vláda neprosadila připojení jezuitské koleje v Českém Těšíně k české provincii či piaristických a fran-tiškánských kolejí na Slovensku k moravské provincii.¹⁵

Abychom si udělali jasnější představu o Českých Budějovicích v námi sledovaném období, považujeme za zajímavé zmínit několik informací. Převážně agrární jižní Čechy vstoupily do 20. století jako oblast s vyšší religiozitou i tradičním konzervatismem; mezi českými a moravskými diecézemi vykazovala nejvyšší procentuální zastoupení katolických věřících (90,55 %).¹⁶

Na základě sčítání obyvatel v roce 1921 žilo v Českých Budějovicích 57 557 a o devět let později dokonce 59 079 obyvatel. V celé českobudějovické diecézi žilo ve 20. letech 1 095 055 katolíků, v samotných Českých Budějovicích jich pak bylo více než 50 000 obyvatel. Diecézi, jež byla založena bulou papeže Pia VI. dne 20. září 1785, tvořilo na prahu první

¹³ Patrick Murray (1865–1959), irský církevní představitel a redemptorista. Za generálního představeného redemptoristů byl zvolen na generální kapitule v květnu 1909, již se účastnil jako provinciál Irska. V roce 1947 na svoji funkci rezignoval a stáhl se do ústraní do domova redemptoristů v Limericku, kde v roce 1959 zemřel.

¹⁴ Kamil KROFTA, *Diplomatický deník 1919–1922*, ed. Jindřich Dejmek, Praha: Historický ústav AV ČR, 2009, s. 83; Jindřich DEJMEK, „Počátky diplomatických vztahů mezi Československem a Vatikánem (1920–1921). Kroftova vyslanecká mise v Římě,“ *Český časopis historický* 91 (1993): 233–234; Archivum Generale Historicum Congregation, Provincia Praga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Murray Benediktu XV. bez datace, resp. Kordač Murrayovi 7. 1. 1920, resp. Bárta Benediktu XV. 26. 4. 1920. Šimon Bárta (1864–1940), církevní hodnostář, filozof a teolog. Po vysvěcení na kněze v roce 1889 působil jako kaplan v Sedlci u Blatné a poté se stal prefektem kněžského semináře v Českých Budějovicích. V letech 1893–1908 působil jako katecheta na gymnáziu v Pelhřimově a v letech 1908–1920 na gymnáziu v Českých Budějovicích. V letech 1920–1940 zastával post českobudějovického biskupa. Zemřel v Českých Budějovicích v roce 1940. Autor četných filozofických spisů.

¹⁵ Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond České Budějovice, Mezírka 4. 7. 1919; Michal PEHR – Jaroslav Šebek, *Československo a Svatý stolec. Od nepřátelství ke spolupráci (1918–1928)*, I. Úvodní studie, Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2012, s. 102.

¹⁶ Miroslav NOVOTNÝ, „Řeholní kongregace v Čechách na přelomu 19. a 20. století v kontextu proměn náboženského milieu,“ *Theatrum historiae. Sborník prací Katedry historických věd Fakulty filozofické Univerzity Pardubice* 3 (2008): 314.

Československé republiky přibližně pět set farností, v nichž působilo kolem devíti set kněží a sta řeholníků.¹⁷

Vzhledem k přítomnosti početného německého etnika v jižních Čechách se jednalo o národnostně smíšenou oblast; početné německé etnikum žilo též v Jindřichově Hradci, Kaplici, Klatovech, Českém Krumlově, Prachaticích a Sušici.¹⁸ Přístupných bylo více než 600 chrámů a 700 kaplí. Z národnostního hlediska žily v diecézi přibližně dvě třetiny Čechů a třetina Němců, i když Češi měli tendenci po roce 1918 počty Němců snižovat a jejich význam zmenšovat.¹⁹

3. POSTOJ SVATÉHO STOLCE

V říjnu 1920 Svatý stolec rozhodl, že ze tří čistě německých kolejí v Československé republice bude vytvořena separátní viceprovincie v čele s vizitátorem, a pro českobudějovickou kolej navrhl připojení k české provincii. Český člen ústřední rady redemptoristického řádu Jan Hudeček²⁰ podal dne 5. října téhož roku protest u československého vyslanectví u Svatého stolce, které přislíbilo diplomatickou cestou, při zachování jazykových práv cizojazyčných kolejí, intervenovat ve prospěch připojení kolejí k Praze. O týden později, dne 12. října, předal československý vyslanec Kamil Krofta²¹ tajemníkovi Kongregace pro

¹⁷ Český statistický úřad, „Počet obyvatel podle výsledků sčítání od roku 1921 ve vybraných městech Jihočeského kraje,“ https://www.czso.cz/csu/x/mesta_a_obce [cit. 22. 1. 2020]; Marek Šmíd, „Obsazení biskupského stolce po skonu českobudějovického biskupa Josefa Antonína Hůlky v roce 1920,“ *Jihočeský sborník historický* 83 (2014): 325.

¹⁸ Státní oblastní archiv v Třeboni, pobočka České Budějovice, fond Biskupský archiv, karton 948, formulář sčítání obyvatel z roku 1930.

¹⁹ V českobudějovické diecézi představovali z 91 % katolických věřících 75 % Češi a 24 % Němci. Státní oblastní archiv v Třeboni, pobočka České Budějovice, fond Biskupský archiv, karton 958; Martin WEIS, „Českobudějovický biskup Bárta – pilíř katolické tradice na jihu Čech,“ *Verba Theologica* 12 (2007): 61–62; Český statistický úřad, „Počet obyvatel podle výsledků sčítání od roku 1921 ve vybraných městech Jihočeského kraje,“ https://www.czso.cz/csu/x/mesta_a_obce [cit. 22. 1. 2020].

²⁰ Jan Hudeček (1870–1958), český církevní představitel. Po vysvěcení na kněze v roce 1895 se stal generálním konzultorem redemptoristů v Římě. Zemřel na Moravci v roce 1950.

²¹ Kamil Krofta (1876–1945), český historik, univerzitní profesor, diplomat a politik. V roce 1919 byl jmenován profesorem českých dějin se zřetelem na Slovensko na Univerzitě Karlově. V téže roce vstoupil do diplomatických služeb Československé

mimořádné církevní záležitosti Bonaventuru Cerrettimu²² příslušnou nótu, v níž žádal, aby se čtyři redemptoristické koleje v republice, jež dosud nebyly podřízeny Vídni, spojily ve zvláštní viceprovincii podřízenou přímo řádovému generálnímu představenému v Římě (nikoliv připojily k provincii pražské!).²³

Sám Jan Hudeček počítal v případě připojení českobudějovické koleje k pražské provincii s jejím počestěním, neboť by ji zřejmě opustili její němečtí řeholníci, což by však bylo vyrovnáno příchodem jiných duchovních z Rakouska. Svatý stolec však rozhodl ve prospěch Němců – v prosinci 1920 vyhlásil zřízení německé viceprovincie, k níž měla patřit i kolej v Českých Budějovicích. Kamil Krofta podal dne 23. prosince další nótu, v níž tento postup odmítl. Zároveň upozornil na nepříznivé důsledky pro katolickou církev, kdyby Svatý stolec podporoval snahy směřující k porušení státní jednoty Československa tvořením zvláštních správních obvodů pro jednotlivé národnosti našeho státu. Vyjádřil současně důraznou nevělu s rozhodnutím, aby se „kolej v Českých Budějovicích, městě majícím jen čtvrtinu německého obyvatelstva ze značné části nekatolického, a ležícího v okolí výhradně českém,“ připojila k německé církevní viceprovincii. Rozhodně by tím podle Kamila Krofty ne-

republiky, přičemž v letech 1920–1921 zastával post (prvního) československého vyslance u Svatého stolce (1920–1921), později v Rakousku (1921–1925) a v Německu (1925–1927). Ve 20. letech se podílel na jednání o tzv. modu vivendi se Svatým stolicí. V roce 1927 se stal šéfem prezidia ministerstva zahraničních věcí, tedy faktickým zástupcem ministra zahraničí Edvarda Beneše, kdy měl bezprostřední vliv na zahraniční politiku Československa. V letech 1936–1938 působil jako ministr zahraničí. Za druhé světové války byl zatčen gestapem a vězněn za odbojovou činnost. Zemřel v roce 1945 na následky věznění. Autor četných historických spisů a diplomatických zpráv.

²² Bonaventura Cerretti (1872–1933), italský církevní hodnostář. Po vysvěcení na kněze v roce 1895 působil v duchovní správě v italské diecézi Orvieto. Od roku 1899 byl činný ve vatikánském státním sekretariátu a posléze jako diplomat: v letech 1904–1906 působil v úřadu apoštolského delegáta v Mexiku a v letech 1906–1914 ve Washingtonu. V roce 1917, již jako titulární arcibiskup korintský, se stal tajemníkem Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti. V roce 1919 zastupoval papeže Benedikta XV. na mírové konferenci v Paříži a v roce 1921 byl jmenován, po obnově diplomatických styků s Francií, apoštolským nunciem v Paříži, kde působil až do roku 1925, kdy byl kreován kardinálem. Zemřel v Římě v roce 1933.

²³ DEJMEK, *Počátky diplomatických vztahů*, s. 234; AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, karton 15, Krofta 27. 4. 1921; Archivum Generale Historicum Congregation, Provincia Praaga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Murray Gasparimu? bez datace.

byla zhoršena duchovní péče o německé věřící, neboť by se v tamním kostele nadále sloužily mše, a to stejným způsobem jako dosud.²⁴

Generální představený redemptoristů Patrick Murray přistoupil koncem roku 1920 na kompromisní řešení, které předtím konzultoval s papežem Benediktem XV., apoštolským nunciem v Praze Clementem Micarou, pražským arcibiskupem Františkem Kordačem a českobudějovickým biskupem Šimonem Bártou. To zohledňovalo rovněž Kroftovu stížnost, avšak vycházelo vstříc spíše Němcům – 1. redemptoristická kolej v Českých Budějovicích bude s dvěma desítkami řeholníků připojena k pražské provincii a 2. ze tří německých kolejí bude prozatímně na dobu deseti let vytvořena zvláštní viceprovincie, přímo podřízená generálnímu představenému řádu v Římě. Němci však chápali desetiletý stav jako přechodnou fázi ke zřízení samostatné provincie. Protest českobudějovických Němců proti rozhodnutí generálního představitele byl církevními představiteli Svatého stolce zamítnut.²⁵

Československá strana spatřovala naopak ve zřízení německé viceprovincie podporu republiky nepřátelského separatizmu, takže trvala nadále na připojení všech kolejí k pražské provincii. Považovala rozhodnutí Svatého stolce za provizorium, které bylo prosazeno proti vůli Československa, jež počítalo se sloučením viceprovincie s pražskou provincií, aby se do budoucna zabránilo v republice tvoření správních řádových obvodů podle národností.²⁶ Zatímco se na českou stranu údajně postavil kardinál Bonaventura Cerretti, který vyjádřil souhlas s Kroftovými argumenty, někdejší apoštolský nuncius ve Vídni a prefekt Kongregace řeholní Teodoro Valfré di Bonzo měl spíše pochopení pro důvody německých redemptoristů, kteří usilovali o vytvoření německé viceprovincie podřízené Vídni, přičemž se postavil proti požadavků Československa za připojení českobudějovické redemptoristické koleje k pražské provincii.²⁷

²⁴ AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, 1920–1939, karton 15, Krofta 27. 4. 1921, resp. karton 27, Krofta 23. 12. 1920.

²⁵ KROFTA, *Diplomatický deník*, s. 117, 165; AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1921, Krofta 3. 1. 1921, resp. 3. 7. 1921; Archivum Generale Historicum Congregation, Provincia Praga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Gasparri? Cerrettimu 29. 12. 1920; AA. EE. SS., Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari, Austria-Ungheria, III periodo, fascicolo 569, f. 39, Murray Cerrettimu 29. 12. 1920.

²⁶ KROFTA, *Diplomatický deník*, s. 356.

²⁷ Tamtéž, s. 93, 152, 348; AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1921, Krofta 3. 1. 1921; DEJMEK, *Počátky diplomatických vztahů*, s. 234; Archivum Generale Historicum Con-

4. NĚMECKÝ ODPOR PROTI ROZHODNUTÍ ČESKOBUDĚJOVICKÉHO BISKUPA

V březnu 1921 navštívili dokonce nespokojení němečtí řeholníci českobudějovického biskupa Šimona Bárta, jemuž si stěžovali na nebezpečnost tohoto kroku, a varovali jej před lidovými bouřemi. Vyjádřili rovněž obavu o osud kázání a zpovědí v němčině,²⁸ které budou možná po přiřazení k pražské provincii ohroženy. Dokonce žádali, aby jim byl přenechán kostel sv. Anny s přilehlou budovou, aby nemuseli České Budějovice opouštět. Biskup redemptoristy při dlouhém rozhovoru ujistil, že jejich věci rozhodně ublíženo nebude a nabídl jim kompromis v podobě intervence do stávajících poměrů – českobudějovická kolej by zůstala při pražské provincii a jejím rektorem by byl Čech, ale jeho zástupcem by se stal Němec, který by rovněž zastupoval v koleji přítomné německé řeholníky. Údajně jim Šimon Bárta přislíbil, že se do budoucna pokusí u Svatého stolce intervenovat ve prospěch podřízení českobudějovické koleje přímo českobudějovickému biskupovi, nikoliv Římu, jak byl prostřednictvím Jana Hudečka informován československý vyslanec u Svatého stolce Kamil Krofta.²⁹

Silným nátlakem německých řeholníků včetně interpelace profesora teologie, bývalého spirituála kněžského semináře ve městě a poslance Národního shromáždění za Německou křesťansko-sociální stranu lidovou Karla Petersilky,³⁰ který využíval zmíněnou kauzu pro vlastní

gregation, Provincia Praga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Valfré di Bonzo Benediktu XV. 14. 12. 1920.

²⁸ Před Druhým vatikánským koncilem se mše svatá sice sloužila výhradně v latině, ale od Tridentského koncilu v 16. století bylo při ní povoleno částečné užívání lidového jazyka, např. při čtení z Písma svatého. Zvláštní výsady o užívání lidového jazyka se dostalo českým zemím teprve dekretem Kongregace ritů ze dne 21. května 1920, kdy papež Benedikt XV. např. povolil při zpíváních svatých mšíh opakovat zpěv epištoly a evangelia v lidové řeči.

²⁹ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1921, Krofta 16. 3. 1921, resp. 3. 7. 1921.

³⁰ Karl Petersilka (1877–1942), římskokatolický kněz německé národnosti, profesor církevních dějin a poslanec Národního shromáždění Československé republiky. Po absolvování teologických studií v Římě byl v roce 1901 vysvěcen na kněze. Následně působil jako spirituál a profesor církevních dějin v českobudějovickém kněžském semináři. V roce 1920 se stal členem ústředního vedení Německé křesťansko-sociální strany lidové a v letech 1920–1935 zastával post poslance Národního shromáždění. V roce 1935 se stáhl z veřejného života. Zemřel o sedm let později v Českých Budějovicích.

politicko-národnostní ambice. Podařilo se mu dokonce prohloubit napětí mezi českými a německými katolíky a celou záležitost medializovat. V dubnu 1921, ve spojení s provinciálem redemptoristů ve Vídni, ovlivnil dokonce postoj samotného biskupa Šimona Bárty, jehož návrhy dosud Němci tvrdošijně odmítali.³¹ Považovali totiž připojení česko-budějovické koleje k pražské provincii za její počestění, avšak mýlili se – domácí církevní představitelé totiž usilovali o zachování jazykových práv a potřeb německé menšiny.³²

Kamil Krofta v odpovědi na interpelaci zdůraznil, že neusiloval o počestění německých kolejí, ale pouze o připojení čtyř redemptoristických kolejí v Čechách a na Moravě k Praze. Domníval se, že smíšená česko-budějovická kolej po svém připojení k Praze bude jako dosud sloužit potřebám německé menšiny v Českých Budějovicích, přičemž nebude mít výlučně český ráz. S postojem Kamila Krofty byl ztotožněn pražský provinciál řádu František Mezírka,³³ který byl připraven postarat se rovněž o potřeby německých věřících. S ohledem na tuto skutečnost byl rád, pokud by němečtí redemptoristé v koleji zůstali a pracovali pro společné dobro s jejich českými spolubratry. V závěru své odpovědi – po vyvrácení všech jejich omylů a nepřesností – označil první československý vyslanec u Svatého stolce Petersilkovu stížnost za zcela bezdůvodnou.³⁴

Za stanovisko československé legace u Svatého stolce se plně postavilo ministerstvo školství a národní osvěty, které se vyslovilo, že zřízení německé viceprovincie podřízené generálnímu představenému v Římě významně poškozuje zájem našeho státu. Vytváří tak současně nebezpečný precedens pro východní část republiky, kde se mohou Maďaři domáhat zřízení maďarských řádových provincií na Slovensku. Tento krok považoval současně za nebezpečí pro nacionalizaci duchovní správy, která se vzdaluje svému poslání. Žádal proto ministerstvo zahrani-

³¹ Např. Jan Hudeček považoval česko-budějovického biskupa Šimona Bárty za vlasteneckého, ale slabého kněze. AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1922, Pallier 28. 6. 1922; Národní archiv v Praze, fond Řehole redemptoristů, Chronik des Redemptoristen-Kollegs Budweis, Odchod něm. páterů z Budějovic.

³² AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1921, Krofta 3. 7. 1921.

³³ František Mezírka (1881–1931), český církevní představitel. V letech 1918–1930 zastával post pražského provinciála redemptoristů. Později se stal rektorem koleje v Obořišti. Provincii redemptoristů rozšířil na Slovensko. Zemřel v Praze v roce 1931.

³⁴ AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, karton 15, Krofta 27. 4. 1921.

čí, aby celou věc přehodnotilo a učinilo proti zřízení německé provincie důraznější kroky.³⁵

Sám Kamil Krofta chápal připojení českobudějovické koleje k pražské provincii za narovnání staré křivdy na Češích, k níž došlo na počátku 20. století, nikoliv za vládou zamýšlenou nepravost vůči Němcům.³⁶ O správnosti počínání jej opakovaně ujišťovali dva redemptoristé, s nimiž byl v Římě v kontaktu – pražský provinciál František Mezírka a rektor koleje u sv. Kajetána František Schroller. Tito kněží, citliví k národnostní otázkou, se domnívali, že se i apoštolský nuncius Clemente Micara, bez znalosti českého jazyka, dostává pod německý vliv. Nunciova neznalost češtiny tak v první fázi náročných československo-vatikánských jednání, kdy bylo nezbytné projednávat rozsáhlé soubory sporných záležitostí, skutečně komplikovala komunikaci s českými kněžími.³⁷

Rozhodnutí kompetentních úřadů tlumočil stranám v červenci 1921 ministr školství a národní osvěty Josef Šusta.³⁸ Po rozhovoru s provinciálem redemptoristů, který se právě vrátil z Říma, bylo rozhodnuto, že německé koleje s výjimkou Českých Budějovic vytvoří německou viceprovincii v čele s vizitátorem ve Svitavách, podřízeným přímo generálnímu představenému v Římě. Jeho právem bude možnost jmenování dvou řeholníků do českobudějovické koleje. Po deseti letech bude provedena nová úprava podle potřeb Československa. V Českých Budějovicích proto nebude zřízena nová kolej redemptoristů, podřízena nové viceprovincii, ani Němcům předán seminární kostel.³⁹

³⁵ AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, karton 15, Krofta 9. 4. 1921.

³⁶ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1921, Krofta 27. 4. 1921.

³⁷ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1921, Krofta 28. 2. 1921, resp. 3. 7. 1921.

³⁸ Josef Šusta (1874–1945), český historik a univerzitní profesor. V roce 1916 zastával post děkana pražské Filozofické fakulty. Po vzniku republiky působil krátce jako ministr školství v úřednické vládě Jana Černého (1920–1921). V letech 1939–1945 byl prezidentem České akademie věd a umění. Autor mnoha historických prací, např. *Dějiny Evropy v letech 1812–1870*, Praha: Vesmír, 1922–1923, *Světová politika v letech 1871–1914*, Praha: Vesmír, 1924–1931 či *Přemysl Otakar II. a římská koruna v roce 1255*, Praha: nákl. vl., 1930.

³⁹ AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, karton 15, Šusta 2. 7. 1921; Archiv redemptoristů Svatá Hora, strojopis monografie Redemptorista František Schroller a život pražské provincie v jeho době, autor Ladislav Daňha, ČSsR, Albrechtice 1972, s. 286.

5. ODCHOD NĚMECKÝCH ŘEHOLNÍKŮ Z ČESKÝCH BUDĚJOVIC

Ke dni 1. července 1921 tak pražská provincie redemptoristů převzala českobudějovickou kolej. Ta současně jmenovala své nové představenstvo – jejím prvním rektorem se stal Čech František Mečíř. V koleji nicméně zůstal ještě celý rok německý juvenát v čele s Robertem Brunnerem. Němcům se tak nepodařilo dosáhnout odkladu nařízení pražského provinciála Františka Mezířky začlenění koleje pod Prahu, což nesli nadále poměrně nelibě, avšak nevzdali se. Na jaře dokonce odcestoval Karl Petersilka, který se aktivně podílel na budování organizace *Spolek německých katolíků v Čechách* (Volksbund der deutschen Katholiken in Böhmen), do Říma, aby osobně intervenoval u papeže Benedikta XV. poté, co irský generální představený redemptoristů Patrick Murray Němcům nevyhověl. Třebaže byla československá vláda o jeho cestě informována, přičemž nehodlala v této záležitosti Němcům ustoupit, české církevní kruhy v tom viděly politickou rétoriku Petersilkovy strany, kterou chtěl oslovit německé voliče.⁴⁰

Ještě v následujícím roce usilovali Němci o návrat redemptoristů do Českých Budějovic, což přimělo české představitele k podání stížnosti generálnímu představenému redemptoristů v Římě a intervenci u podsekretáře Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti Francesca Borgongini-Ducy.⁴¹ Česká strana se totiž obávala, že by dvě národnostně odlišné koleje redemptoristů vytvářely napětí a církvi zbytečně škodily.⁴² Československé vyslanectví u Svatého stolce argumentovalo tím, že

⁴⁰ Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond České Budějovice, Protokol 14. 7. 1921, resp. Murray 10. 8. 1921; Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond Chronik des Juvenates in Budweis, s. 100; Archivum Generale Historicum Congregation, Provincia Praga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Vlk 13. 6. 1921; Národní archiv v Praze, fond Řehole redemptoristů, Chronik des Redemptoristen-Kollegs Budweis, Odchod něm. páterů z Budějovic.

⁴¹ Francesco Borgongini-Duca (1884–1954), italský církevní hodnostář. Po vysvěcení na kněze v roce 1906 vstoupil do služeb římské kurie. V roce 1921 se stal podsekretářem Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti, o rok později sekretářem téhož úřadu. Účastnil se jednání mezi Svatým stolicem a Itálií, jež v únoru 1929 vyústila v podpis Lateránských dohod. Téhož roku byl vysvěcen titulárním arcibiskupem z Heraclea a stal se apoštolským nunciem u italské vlády. V roce 1953 byl kreován kardinálem. Zemřel v Římě v roce 1954.

⁴² AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1922, Niederle 31. 5. 1922, resp. Pallier 28. 6. 1922.

na půdě republiky má být vždy jen jedna československá kongregace, resp. provincie řádu, která by podléhala příslušnému místu v Římě.⁴³

Navzdory protestům československé strany se němečtí redemptoristé – za jejich aktivitami stáli především poslanec a profesor teologie Karl Petersilka, kanovník Ernst Praschl a profesor náboženství Vavřinec Niescher –, rozhodli zbudovat v Českých Budějovicích novou kolej, osazenou pouze německými členy kongregace. Co se týká místa, projeвили zájem o koupi budovy Růžencového kostela, jež patřila kongregaci bratří Nejsvětější Svátosti (petrini) nedaleko centra města, a zahájili prostřednictvím spolku *Katholikenbund der deutschen Böhmerwälder* finanční sbírku. Nedostatečný obnos prostředků transakci zpožďoval. Tímto záměrem však němečtí redemptoristé vyvolali hněv především vysokých politických kruhů i kompetentních orgánů, ostře se proti jejich akci postavilo zejména ministerstvo zahraničí, což je však neodradilo pokračovat ve sbírce i nátlaku na českobudějovického biskupa Šimona Bárta.⁴⁴

O německých aktivitách hovořil nový československý vyslanec u Svatého stolce Václav Pallier⁴⁵ se státním sekretářem Pietrem Gasparrim⁴⁶ na počátku srpna 1922, jež informoval o společném česko-německém domě redemptoristů, jemuž by snahy Němců rozhodně uškodily. Pietro Gasparri Pallierovu argumentaci přijal a ztotožnil se s ní.⁴⁷

⁴³ AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, karton 15, Pallier 5. 6. 1922.

⁴⁴ AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, karton 15, 21. 12. 1922.

⁴⁵ Václav Pallier (1880–1947), právník a diplomat. Po studiu práv na Právnické fakultě v Praze působil u zemského soudu v Praze, kde se v roce 1910 stal soudcem. V letech 1914–1917 sloužil v rakouské armádě. Od roku 1918 pracoval na prezidiu ministerské rady. V roce 1920 nastoupil na ministerstvo zahraničí. V letech 1922–1926 působil jako československý vyslanec u Svatého stolce ve Vatikánu, poté jako vyslanec v Maďarsku (1927–1933). V letech 1935–1939 byl vyslancem v Řecku. V roce 1939 byl penzionován, zemřel v ústraní v roce 1947 v Praze.

⁴⁶ Pietro Gasparri (1852–1934), italský církevní hodnostář. Po vysvěcení na kněze v roce 1877 působil jako osobní sekretář kardinála Teodolfa Mertela. V roce 1896 se stal členem papežské komise pro zkoumání platnosti anglikánských svěcení. V letech 1898–1901 působil jako apoštolský delegát v Peru, Ekvádoru a Bolívii, když byl předtím jmenován titulárním arcibiskupem v palestinské Caesareji. Od roku 1901 byl sekretářem Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti a od roku 1904 členem papežské komise pro kodifikaci kanonického práva, kde se velmi zasloužil o vydání Kodexu kanonického práva v roce 1917. V roce 1907 byl kreován kardinálem a v letech 1914–1930 působil jako státní sekretář. Na tomto postu jej v roce 1930 nahradil Eugenio Pacelli, pozdější papež Pius XII. Pietro Gasparri zemřel v roce 1934 v Římě.

⁴⁷ AA. EE. SS., Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari, Cecoslovacchia, IV periodo, fascicolo 28, Pallier? Gasparrimu 22. 5. 1922, f. 16; AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1922, Pallier 15. 8. 1922.

Za německé řeholníky se však postavil nově jmenovaný sekretář Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti Francesco Borgongini-Duca, který – formován zřejmě zprávami apoštolského nuncia v Praze Clementa Micary – při setkání s československým vyslancem dne 20. října 1922 zdůrazňoval, že do budoucna není soužití českých řeholníků s jejich německými bratry možné. Argumentoval špatnou duchovní péčí ze strany českých kněží, kteří nejsou schopni kázat a zpovídat v německém jazyce. Podpořil argument Němců na vytvoření dvou domů v Českých Budějovicích, německý však navrhoval podřídit nejprve české a později německé viceprovincii. Československý vyslanec u Svatého stolce Václav Pallier, který odmítal uznat křivdu vůči německým řeholníkům i nesnášenlivost v domě za současných podmínek, však tyto návrhy včetně budování německých kostelů ve městě rozhodně odmítl a zdůraznil, že československá strana nemá nic proti tomu, aby němečtí členové zůstali nadále ve společném domě s Čechy.⁴⁸

Václav Pallier jednal s Francescem Borgongini-Ducou opět dne 3. listopadu 1922, kdy však vatikánský zástupce neměl o dění v českobudějovické diecézi žádné další zprávy s výjimkou jediné stížnosti ze strany jednoho anonymního německého věřícího, což dávalo tušit zklidnění celé záležitosti. Vatikán se tak přiklonil ke stanovisku československé vlády, kdy odmítl stavbu německého domu a secesi německých redemptoristů ze společného domu s Čechy.⁴⁹

6. NĚMEČTÍ REDEMPTORISTÉ V PLANÉ

Jako šok pro české redemptoristy musela působit informace okresní politické správy v Plané, že si němečtí redemptoristé postavili nedaleko Plané u Mariánských Lázní klášter sv. Anny, který byl zbudován během roku 1922. Na základě informací v pozemkové knize byl jeho vlastníkem redemptorista Wenzel Wenig. Pozemek koupil řád od panství Nostitz-Rieneck v březnu 1919, resp. v říjnu 1921. Finanční prostředky pocházely z dobrovolných darů bohatých dárců, od klášterů a redemptoristů ve

⁴⁸ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1922, Pallier 31. 10. 1922; AA. EE. SS., Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari, Cecoslovacchia, IV periodo, fascicolo 28, Pallier? Gasparrimu 23. 10. 1922, ff. 27–28.

⁴⁹ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1922, Pallier 30. 11. 1922.

Spojených státech amerických, zbývajících 400.000 Kč přinesla hypotéka od městské spořitelny v Plané. Dřevo na stavbu kláštera věnoval klášter Teplá. Novou komunitu, jež se stala součástí svitavské provincie, tvořili kromě zmíněného Wenzla Weniga redemptoristé Josef Haase (rektor), Edward Petsch, Otto Lulli, Vojtěch Danko a František Löffler.⁵⁰

Úpadek kláštera redemptoristů v Plané přinesl odsun německého obyvatelstva po druhé světové válce i nástup komunistického režimu po únoru 1948. Někdejší misijní dům byl v 60. letech přestavěn a dnes slouží jako léčebna. Na malém řádovém hřbitově nedaleko kostela sv. Anny je pohřbeno pět bratrů redemptoristů, kteří zde ve 30. letech zemřeli. Kostel sv. Anny čeká v současnosti na generální rekonstrukci.⁵¹

Poslední němečtí redemptoristé opustili České Budějovice v únoru 1924, když obdrželi od státního sekretáře Pietra Gasparriho instrukci, že Svatý stolec nemá zájem na dalším pobytu německých kněží ve městě. V sobotu 23. února tedy České Budějovice opustili, třebaže krátce předtím intervenovali u biskupa Šimona Bárty, aby zde směli zůstat alespoň v nějakém soukromém bytě. Ordinář však jejich přání odmítl. Když se tak stalo, přizvali na svoji podporu německé věřící, kteří protesty v ulicích žádali o nové projednání celé kauzy u Svatého stolce. Navzdory těmto protestům město opustili. Protesty německých věřících pokračovaly i následující dny, kdy si stěžovali na malý počet mší s kázáním v německém jazyce, který byl odchodem redemptoristů ještě více upozaděn; němečtí věřící však bez kněží nezůstali.⁵² Kolej redemptoristů v Českých Budějovicích byla podřízena pražské provincii a němečtí řeholníci, kteří se nechtěli podvolit pražskému ordináři, byli odvoláni z Budějovic a přemístěni do jiných německých klášterů redemptoristů v Československu.⁵³ Nesouhlasné hlasy německých věřících postupně vychladly.

⁵⁰ Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond Chronik des Juvenates in Budweis, s. 134; AMZV, Zastupitelský úřad – Vatikán, karton 15, 26. 6. 1923.

⁵¹ HAMELIKA, „Z historie Svaté Anny,“ <http://hamelika.wz.cz/h00-02.htm> [zveřejněno 28. 2. 2000, cit. 16. 1. 2020].

⁵² Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond Chronik des Redemptoristen-Kollegs Budweis, IV. díl, s. 940; Národní archiv v Praze, fond Řehole redemptoristů, Chronik des Redemptoristen-Kollegs Budweis, Odchod něm. páterů z Budějovic.

⁵³ Archivum Generale Historicum Congregation, Provincia Praga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Mráz 14. 4. 1922.

ZÁVĚR

Třebaže státní správa, resp. ministerstvo školství a národní osvěty, udělila novému kongregačnímu domu státní souhlas se zřízením, trvala na jeho začlenění do české, nikoliv německé provincie redemptoristů. Vzápětí však svůj postoj přehodnotila a argumentovala tím, že není možné souhlas udělit, protože se jedná o provizorní stav, v němž nelze zvyšovat počet domů redemptoristické kongregace. Nabídla však dvě výjimky, aby tak přece jen učinila – 1. redemptoristé se měli vzdát všech státních příspěvků na provoz kláštera a 2. souhlasit s jeho připojením k pražské provincii kongregace redemptoristů. Celá kauza byla uzavřena teprve v létě 1926, kdy podle přípisu arcibiskupské konzistoře v Praze spojil generální představený kongregace redemptoristů v Římě všechny její domy – na základě intervence Svatého stolce – do jednotné provincie v Praze, jíž stojí v čele pražský provinciál.⁵⁴

Německé domy redemptoristů v Československu již nemohly podléhat rakouské provincii, a proto byly sdruženy do svitavské a později do karlovarské provincie. V roce 1925 byly načas připojeny k pražské provincii, avšak byla zachována jejich vnitřní samospráva. K dosavadním třem domům v pohraničí – Svitavy, Králíky a Filipov – byly získány další – Svatý Kámen nad Malší, Planá u Mariánských Lázní, Karlovy Vary a Tasovice.⁵⁵

Třebaže se původně převážně německá kolej redemptoristů v Českých Budějovicích během první poloviny 20. let 20. století plně počestila, počet jejich řeholníků postupně vzrůstal a rozšiřoval se okruh jejího působení v rámci města i celé diecéze. Pokud jich zde v roce 1916 působilo 19, v roce 1942 dosáhl jejich počet 27 kněží, laických bratrů i noviců. Je zajímavým detailem, že před druhou světovou válkou patřila pražská provincie s téměř 300 členy mezi nejpočetnější na světě. V roce 1950, v rámci likvidace všech mužských řeholních společenství v Československu, však byl českobudějovický dům redemptoristů na nátlak komunistické moci zlikvidován a řeholníci uvězněni.

⁵⁴ Archivum Generale Historicum Congregation, Provincia Praga, České Budějovice – Sede Apostolica 1921–1924, Müller 18. 6. 1924, resp. 7. 6. 1926.

⁵⁵ Archiv redemptoristů Svatá Hora, fond Chronik des Redemptoristen-Kollegs Budweis, rukopis Dějiny Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele v přehledu, autor František Skácel, Prachatice 1975, s. 176; AA. EE. SS., Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari, Cecoslovacchia, IV periodo, fascicolo 28, Gasparri Marmaggimu 28. 1. 1924, f. 35.

**Czechoslovak-Vatican Negotiations on the Activity of the Congregation
of the Redemptorists in the Diocese of České Budějovice in the 1920s**

Keywords: Redemptorists; České Budějovice; Vatican; Czechoslovak-Vatican negotiations; Catholic Church

Abstract: The present study deals with the work of the Congregation of the Most Holy Redeemer in the diocese of České Budějovice in the 1920s. At the request of the Czechoslovak party, Pope Benedict XV shortly after 1918 decided that the redemptorist college in České Budějovice would be attached to the Prague province and the remaining three German ones transformed into a special viceprovince, subordinated to the general order in Rome. This act aroused a strong resistance of the public, especially among local German Catholics. The study analyzes the background of this important decision, which did not only influence the ideas of the Holy See about religious conditions in Czechoslovakia, but also influenced the life of the religious community in České Budějovice. The whole dispute represents one of the most strained diplomatic conflicts in Czechoslovak-Vatican relations between the two world wars. The study is based on a large source base which put the influence of the redemptorists in the diocese of České Budějovice into the wider political-religious context of the time.

doc. PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.
Teologická fakulta JU
Kněžská 8
370 01 České Budějovice
smidma@seznam.cz